

บทที่ 1

การสืบสวนคดีอาญา

การสืบสวนและสอบสวนเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่งในการดำเนินคดีอาญา เพราะการสืบสวนและสอบสวนมีผลกระทบโดยตรงต่อการสร้างหรือทำลายกระบวนการยุติธรรม (Due Process of Law) สุดแต่ว่าการสืบสวนและสอบสวนได้ดำเนินไปโดยถูกต้องสมบูรณ์และชอบธรรมเพียงใด ถ้าการสืบสวนและสอบสวนกระทำโดยไม่มีประสิทธิภาพขาดหลักการและเหตุผลแล้ว ผลการดำเนินการของเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรมในชั้นอัยการและศาลก็จะดำเนินการให้เกิดความเที่ยงธรรมได้โดยยาก เพราะการพิจารณาคดีศาลต้องอาศัยพยานหลักฐานจากการสืบสวนและสอบสวนที่ได้รวบรวมไว้เป็นสำคัญ ถ้าการรวบรวมพยานหลักฐานไว้ไม่ดีพอ ศาลอาจยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลยและพิจารณาพิพากษายกฟ้องของโจทก์ปล่อยตัวจำเลยพ้นข้อหาไป ทั้งที่ข้อเท็จจริงจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง¹

เมื่อศึกษาการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนควรจะคิดถึงแนวทางเพื่อเป็นกรอบให้เข้าใจก่อนว่าการสืบสวนเป็นศิลปะหรือเป็นวิทยาศาสตร์ ด้วยมีผู้กล่าวให้ได้ยินอยู่เนืองๆ ในลักษณะเป็นความเห็นตรงข้ามกันคือ ฝ่ายหนึ่งกล่าวว่าการสืบสวนเป็นศิลปะ แต่อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งค่อนข้างจะทันสมัยกว่าคัดค้านโดยยืนยันว่าการสืบสวนเป็นวิทยาศาสตร์อย่างแน่นอน ทั้งนี้ต่างฝ่ายต่างก็มีเหตุผลสนับสนุนความเชื่อของตนด้วย โดย :

ฝ่ายแรกเชื่อว่าการสืบสวนเป็นศิลปะ เพราะเมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวนต้องใช้ความรู้ความสามารถ ใช้ความคิดสร้างสรรค์จากทักษะและประสบการณ์ปะติดปะต่อเรื่องราวเพื่อคลี่คลายปมปัญหาทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้น เหล่านี้คือเหตุผลที่ทำให้เชื่อว่าการสืบสวนเป็นศิลปะ

ส่วนอีกฝ่ายบอกว่าเป็นวิทยาศาสตร์เพราะการปฏิบัติงานด้านสืบสวนนับแต่อดีตเรื่อยมาต้องมีการตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยันเหตุการณ์สถานที่และชี้ตัวบุคคลเพื่อผลทางคดีอยู่เสมอ ยิ่งโดยเฉพาะกับปัจจุบันด้วยแล้ว ความสำเร็จในการคลี่คลายคดีสำคัญจำนวนมากเกิดขึ้นได้โดยอาศัยการทำงานร่วมกันจากการตรวจพิสูจน์หลักฐานของห้องทดลองและเจ้าหน้าที่นักวิชาการทาง

¹ สว่าง ควงอัมพรและประคิษฐ กล้าณรงค์. พ.ศ. ๒๕๓๖. "การสืบสวนและสอบสวน". (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531).

วิทยาศาสตร์ทั้งหลายแล้วการสืบสวนจะเป็นอื่นได้อย่างไรนอกจากวิทยาศาสตร์² ลองพิจารณาดูความหมายที่แตกต่างกันอย่างย่อๆ ดูบ้าง

ศิลปะ (Art) คือ ผลแห่งพลังความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ตามความรู้สึที่สะท้อนให้เห็นถึงความงาม ความเชื่อ ความเป็นจริง ฯลฯ ในรูปลักษณะต่างๆ

วิทยาศาสตร์ (Science) คือ ความรู้จากการสังเกตและค้นคว้าจากการประจักษ์ที่ปรากฏให้เห็นทางธรรมชาติแล้วจัดเข้าระเบียบและสิ่งที่สำคัญ คือ สามารถพิสูจน์ยืนยันได้

เมื่อรู้ความหมายของศาสตร์ทั้งสองแล้ว คงไม่มีใครคิดปฏิเสธความเห็นของคนทั้งสองกลุ่มนั้นได้ เพราะทั้งหมดล้วนมีความเห็นถูกต้อง เพียงแต่จำกัดความถูกไว้เฉพาะความเห็นของตนโดยไม่เปิดรับความเห็นของผู้อื่นซึ่งแตกต่างออกไป ทั้งที่ความเห็นนั้นก็เห็นที่ถูกต้องเช่นเดียวกัน ที่สำคัญคือไม่มีการแยกแยะให้มองเห็นกันได้ชัดเจนว่าต่างคนต่างก็ถูก ซึ่งการถูกนั้นเป็นคนละส่วนของเรื่องเดียวกันนั่นเอง

สรุปได้ง่ายๆ คือ การปฏิบัติงานด้านสืบสวนเป็นได้ทั้งศิลปะและวิทยาศาสตร์

- ส่วนการมองปัญหา การคิดคะเนเหตุการณ์ การเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยอาศัยความชำนาญจากทักษะและประสบการณ์ เหล่านี้เป็นส่วนของศิลปะ

- ส่วนการปฏิบัติเพื่อคลี่คลายปมปัญหาต่างๆ ที่ต้องใช้พยานหลักฐานอันเป็นความจริงที่ประจักษ์ให้เห็นและต้องพิสูจน์ยืนยันได้ เหล่านี้เป็นส่วนของวิทยาศาสตร์

เมื่อได้อธิบายถึงแนวทางเพื่อเป็นกรอบให้เข้าใจโดยสังเขปแล้วก็ถึงเวลาสมควรที่ต้องทำความเข้าใจกับการทำงานสืบสวนอาชญากรรมตามลำดับต่อไป

1.1 ความหมายของการสืบสวนและการสอบสวน³

1.1.1 ความหมายของการสืบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) บัญญัติว่า “การสืบสวนหมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด” แยกพิจารณาได้ดังนี้

1) วิธีการในการสืบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้ว่าจะต้องมีวิธีการสืบสวนอย่างไร แต่บัญญัติว่า “คือ การแสวงหา...” การแสวงหา คือ การกระทำเพื่อที่จะได้พบ

² พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์.ท.ต.ท., “ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนอาชญากรรม”. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วันใหม่, 2537). น.11

³ ไพฑูรย์ เต็มศิริวิศาล, พ.ต.อ., “การสืบสวนคดีอาญา”. (นครปฐม: ส่วนวิชาการสืบสวนสอบสวน โรงเรียนนครชัยบุรินทร์). น2-13

ในสิ่งที่ต้องการพบ เพื่อที่จะได้ทราบในสิ่งที่ต้องการทราบ รู้ในสิ่งที่ต้องการรู้ การแสวงหาอาจจะกระทำได้ทั้งโดยทางลับและโดยทางเปิดเผย การแสวงหาหลักฐานในการสืบสวนจึงแบ่งออกเป็น

1.1) การแสวงหาโดยไม่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ผู้สืบสวนสามารถกระทำได้โดยไม่มีขีดจำกัด เช่นการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมขององค์กรคนร้ายข้ามชาติในประเทศญี่ปุ่นที่อาจจะมาก่ออาชญากรรมในประเทศไทย

การแสวงหาในส่วนที่มีได้เป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นจึงเป็นการกระทำที่ผู้สืบสวนสามารถกระทำได้ เว้นแต่จะได้มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้กระทำสิทธิของผู้สืบสวนในการกระทำการในกรณีดังกล่าวจึงเหมือนสิทธิของประชาชน ประชาชนนั้นสามารถจะกระทำการอะไรก็ได้เว้นแต่มีกฎหมายห้ามมิให้กระทำ

1.2) การแสวงหาที่เป็นการกระทำอันละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจรัฐแทนรัฐ ในฐานะเป็นเจ้าพนักงาน เช่น การตรวจค้นตัวผู้ต้องสงสัย การตรวจค้นเคหสถานของผู้อื่น โดยหลักผู้สืบสวนไม่สามารถกระทำได้ แต่จะกระทำได้ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้กระทำ และจะต้องกระทำไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การตรวจค้นในที่รโหฐานของผู้อื่น จะต้องมีเหตุคงได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2) สิ่งที่ต้องการในการสืบสวน

สิ่งที่ต้องการในการสืบสวนคืออาญาคือ ข้อเท็จจริงและหลักฐาน ข้อเท็จจริงนั้นมีลักษณะเป็นนามธรรม ส่วนหลักฐานมีลักษณะเป็นรูปธรรมทั้งข้อเท็จจริงและหลักฐานในความหมายของการสืบสวนแยกออกเป็น

2.1) ข้อเท็จจริงและหลักฐานก่อนเกิดเหตุ เช่น ก่อนเกิดเหตุคดีปล้นทรัพย์ นาย ก. กับพวกรวม 3 คน ได้ปรึกษาและวางแผนเพื่อทำการปล้นทรัพย์ โดยวางแผนกันที่บ้านของ นาย ก. กรณีดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริง ในขณะที่มีการวางแผนนั้น นาย ข. ได้ยินและเห็นการวางแผนของ นาย ก. กับพวก กรณีนาย ข. คือพยานบุคคลการสืบสวนนี้จึงมีหลักฐานว่า นาย ก. กับพวกวางแผนเพื่อทำการปล้นทรัพย์

2.2) ข้อเท็จจริงและหลักฐานหลังเกิดเหตุ เช่น นาย ก. กับพวกทำการปล้นทรัพย์ของ นาย ค. กรณีดังกล่าวคือ ข้อเท็จจริงหลังเกิดเหตุ แต่ในขณะที่เกิดเหตุ นาย ค. จำหน้า นาย ก. กับพวกได้ กรณีนี้ นาย ค. คือพยานบุคคล จึงมีหลักฐานในชั้นสืบสวนว่า นาย ก. กับพวกปล้นทรัพย์ นาย ค. ข้อเท็จจริงและหลักฐานในชั้นสืบสวนนี้ยังไม่ใช่พยานหลักฐานในคดี เพราะการที่จะเป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นจะต้องเข้าสู่กระบวนการสอบสวน

ดังนั้น ข้อเท็จจริงและหลักฐานในชั้นสืบสวน หากนำไปใช้ประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยก็สามารถนำข้อเท็จจริงและหลักฐานไปใช้ประโยชน์ในการรักษา

ความสงบเรียบร้อยได้ เช่น ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ป้องกันอาชญากรรม แต่ถ้าผู้สืบสวนจะนำข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนเป็นพยานหลักฐานแห่งคดีเพื่อพิสูจน์ความผิด หรือเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ผู้สืบสวนก็จะต้องนำข้อเท็จจริงและหลักฐานเข้าสู่กระบวนการสอบสวน

3) วัตถุประสงค์ของการสืบสวน

3.1) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การสืบสวนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้นเป็นได้ทั้งการสืบสวนก่อนเกิดเหตุและการสืบสวนหลังเกิดเหตุ ดังนี้

- การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ เป็นวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริง หลักฐาน ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น ข้อมูลท้องถิ่น ข่าวสารการจะก่อเหตุของคนร้าย เพื่อนำข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อันจะนำมาสู่การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยตรง

- การสืบสวนหลังเกิดเหตุที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อย เพราะการสืบสวน คือการแสวงหาหลักฐานและนำไปสู่การเป็นพยานหลักฐาน ในการพิสูจน์ความผิดในกระบวนการสอบสวน การพิสูจน์ความผิดเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษก็นับว่าเป็นการบังคับใช้กฎหมายอันเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความสงบเรียบร้อย

3.2) เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด วัตถุประสงค์ในการสืบสวนข้อนี้ เป็นวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการสอบสวน ข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนจะเป็นประโยชน์และพัฒนาเป็นพยานหลักฐาน (พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ) ในการสอบสวน ดังนั้นการสอบสวนทุกคดีจึงต้องมีการสืบสวนก่อนเสมอ

4) ผู้มีอำนาจในการสืบสวนคดีอาญา

ตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้” ดังนั้น ผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาคือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ และบุคคลตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) ได้บัญญัติไว้แยกอธิบายได้ดังนี้

4.1) เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ เพื่อเป็นแบบแผนวิธีปกครองราชอาณาจักร เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กรรมการอำเภอ

มาตรา 27 ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในการรักษาความสงบเรียบร้อย มาตรา 34 ได้บัญญัติให้อำนาจกำนัน ในการรักษาความสงบเรียบร้อย และมาตรา 83 ได้

บัญญัติให้คณะกรรมการอำเภอ (นายอำเภอและปลัดอำเภอ) มีหน้าที่เช่นเดียวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้วย คือ อำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย และในตอน 3 หมวด ข. ของพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของกรรมการอำเภอในการป้องกัน ภัยอันตรายของราษฎรและรักษาความสงบในท้องที่

4.2) ตำรวจ ตำรวจ คือ เจ้าพนักงานของรัฐที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 มาตรา 19 บัญญัติสาระสำคัญไว้ดังนี้ “ กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการ บำบัดทุกข์บำรุงสุข การส่งเสริมและการพัฒนา การเมืองการปกครอง การปกครองท้องที่ การ ปกครองท้องถิ่น การทะเบียนราษฎร การส่งเสริมการศึกษา และการประกอบอาชีพ การพัฒนา ชุมชน การรักษาความมั่นคงภายใน การป้องกันสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อยของ ประชาชน การที่ดิน การประมงสัตว์น้ำ การสาธารณสุขโรค และการสาธารณสุขการ การโยธา การ ราชทัณฑ์ การแรงงาน การผังเมือง การประกันสังคม และการพัฒนาชนบท ”

มาตรา 20 ได้บัญญัติสาระสำคัญไว้ คือ กระทรวงมหาดไทยมีส่วนราชการ ดังนี้

1. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
2. สำนักงานปลัดกระทรวง
3. กรมการปกครอง
4. กรมการพัฒนาชุมชน
5. กรมตำรวจ

ฯลฯ

กระทรวงมหาดไทย ได้แบ่งส่วนราชการระดับกรมออกเป็น 14 หน่วยงาน 9 รัฐวิสาหกิจ กรมตำรวจเป็นหน่วยงานระดับกรมในกระทรวงมหาดไทย โดยเมื่อ 13 ตุลาคม 2458 ถือเป็นการรวมกรมตำรวจซึ่งขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทยกับกรมพลตระเวน ซึ่งขึ้นอยู่กับ กระทรวงนครบาล เป็น “กรมตำรวจและกรมพลตระเวน” จนกระทั่งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “กรมตำรวจ” ซึ่งมีการกึ่งหน้าที่หลักในการรักษาความสงบ เรียบร้อยภายในประเทศ สืบสวน สอบสวน จับกุม และดำเนินคดีป้องกันและปราบปรามผู้กระทำ ผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนทุกคนที่มีความเดือดร้อน

4.3) เจ้าพนักงานอื่นที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจสืบสวน มีอำนาจในการสืบสวน ดังได้กล่าวไว้ในข้อ 1 และ 2 แล้วนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) ยังได้บัญญัติสาระสำคัญ คือ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (17) หมายถึงเจ้าพนักงานต่อไปนี้

- (ก) ปลัดกระทรวงมหาดไทย
- (ข) รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
- (ค) ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย
- (ง) อธิบดีกรมการปกครอง
- (จ) รองอธิบดีกรมการปกครอง
- (ฉ) ผู้อำนวยการกองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง
- (ช) หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างานในกองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง
- (ซ) ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง
- (ฌ) ผู้ว่าราชการจังหวัด
- (ญ) รองผู้ว่าราชการจังหวัด
- (ฎ) ปลัดจังหวัด
- (ฏ) นายอำเภอ
- (ฐ) ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ
- (ฑ) อธิบดีกรมตำรวจ
- (ฒ) รองอธิบดีกรมตำรวจ
- (ณ) ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ
- (ด) ผู้บัญชาการตำรวจ
- (ต) รองผู้บัญชาการตำรวจ
- (ถ) ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจ
- (ท) ผู้บังคับการตำรวจ
- (ธ) รองผู้บังคับการตำรวจ
- (น) หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด
- (บ) รองหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด
- (ป) ผู้กำกับการตำรวจ
- (ผ) ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเขต
- (ฝ) รองผู้กำกับการตำรวจ
- (พ) รองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเขต
- (ฟ) สารวัตรใหญ่ตำรวจ

- (ก) สารวัตรตำรวจ
- (ข) ผู้บังคับกองตำรวจ
- (ง) หัวหน้าสถานีตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป
- (จ) หัวหน้ากิ่งสถานีตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

ทั้งนี้ หมายความว่ารวมถึงผู้รักษาการแทนเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้วแต่ผู้รักษาการแทนเจ้าพนักงานใน (ม) (ง) และ (จ) ต้องมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปด้วย

ซึ่งเจ้าพนักงานเหล่านี้ก็คือ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั่นเอง แต่กฎหมายได้กำหนดตำแหน่งให้มีอำนาจหน้าที่บางประการที่มากกว่าเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจธรรมดา เจ้าพนักงานเหล่านี้ก็มีอำนาจในการสืบสวนเช่นเดียวกัน

บุคคลที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) ได้แก่

1. พศติ
2. เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต
3. เจ้าพนักงานกรมศุลกากร
4. เจ้าพนักงานกรมเจ้าท่า
5. เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง
6. เจ้าพนักงานอื่นๆ

ในเมื่อทำการเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

พศติ มีหน้าที่จะต้องจับกุมปราบปรามผู้ต้องขังที่หลบหนีหรือก่อความวุ่นวายตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ จึงมีอำนาจทำการสืบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

เจ้าพนักงานสรรพสามิต มีหน้าที่จับกุมหรือปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องมีอำนาจทำการสืบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

เจ้าพนักงานกรมเจ้าท่า มีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปรามผู้กระทำความผิด เช่น ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำโดยพระราชบัญญัติป้องกันเรือ โคนกัน ย่อมมีอำนาจทำการสืบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง มีหน้าที่ต้องทำการจับกุมหรือปราบปรามผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

ในส่วนนี้หมายความว่า นอกจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแล้วยังมีเจ้าพนักงานอื่นๆ ที่มีอำนาจสืบสวน แต่เจ้าพนักงานเหล่านี้จะต้องเป็นเจ้าพนักงานที่กฎหมาย (กฎหมายเฉพาะ) ให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น เจ้าพนักงานศุลกากรมีอำนาจตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2468 โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) ส่วนท้ายยังได้บัญญัติไว้ใจความว่า “ฯลฯ และพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม” การบัญญัติกฎหมายลักษณะดังกล่าวนับว่าเป็นการมองการณ์ไกลเพราะหลังจากที่ได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 หน้า 598 ลงวันที่ 10 มิ.ย. 2478 ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติ (กฎหมายเฉพาะ) หลายฉบับได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินั้นมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปราม ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 5 กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจตามมาตรา 13 (7) คือพิจารณาอนุมัติแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีอำนาจตาม มาตรา 14 และอำนาจดังกล่าวของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่มีอำนาจมากกว่าเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ

มาตรา 14 (1) “เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะใดๆ ในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้น ยึด หรืออายัด ขนเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จับกุมบุคคลใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯลฯ”

กล่าวโดยสรุปได้ว่าทั้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ และบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) จะต้องเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นเจ้าพนักงานและจะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยดังที่กฎหมาย (กฎหมายเฉพาะ) ได้บัญญัติไว้

5) เขตอำนาจในการสืบสวน

วิธีการสืบสวน คือ การแสวงหา การแสวงหาไม่มีขีดจำกัดเจ้าพนักงานผู้สืบสวนอาจจะแสวงหาข่าวสารข้อมูลที่มีอยู่ภายในประเทศสหรัฐอเมริกา หรือข้อมูลที่มีอยู่ในดวงจันทร์ก็สามารถกระทำได้ แต่เมื่อกกล่าวถึงขอบเขตอำนาจในการสืบสวนคดีอาญานั้น จะต้องพิจารณาให้ครบถ้วนตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10)

กล่าวคือจะต้องพิจารณาทั้งวิธีการ สิ่งที่ต้องการ วัตถุประสงค์ ผู้มีอำนาจสืบสวน ขอบเขต และเงื่อนไข แต่โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญามิได้บัญญัติกำหนดเขตอำนาจการสืบสวนไว้ จึงแยกพิจารณาได้ดังนี้

5.1) ตำรวจมีอำนาจสืบสวนได้ทั่วราชอาณาจักร เพราะอำนาจหน้าที่ของตำรวจคือ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ปรากฏตามคำพิพากษาฎีกาที่ 670/2529 และฎีกาที่ 999/2527

5.2) เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 หมวด 3 ตอน 4 เรื่อง หน้าที่และอำนาจของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตั้งแต่มาตรา 27 ถึง มาตรา 28 สาระสำคัญบัญญัติให้ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านของตน

ตามบทบัญญัติในหมวด 4 ตอน 3 ตั้งแต่มาตรา 34 ถึง มาตรา 44 บัญญัติให้กำนันมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายในตำบลที่กำนันนั้นมีตำแหน่งอยู่

ความตามบทบัญญัติในหมวด 5 ตอน 3 ข้อ ก. การตรวจท้องที่ และข้อ ข. การป้องกันอันตรายของราษฎรและรักษาความสงบในท้องที่บัญญัติให้กรมการอำเภอมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตอำเภอ

ดังนั้นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจการสืบสวนเฉพาะในเขตอำนาจที่อยู่ในความรับผิดชอบ กำนันก็มีเขตอำนาจในการสืบสวนเฉพาะในเขตตำบลที่ตนมีเขตรับผิดชอบ ตามฎีกาที่ 140/2490

5.3) เจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามกฎหมายอื่นๆ ดังได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) ได้แก่ พศฺติ เจ้าพนักงานสรรพสามิต เจ้าพนักงานกรมเจ้าท่า เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปรามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานดังกล่าวไว้ นั้น เป็นอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายในเรื่องนั้นๆ (กฎหมายเฉพาะ) ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่นั้นๆ ไว้ด้วย อำนาจนั้นจะต้องเป็นอำนาจที่เกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย เจ้าพนักงานเหล่านั้นมีอำนาจทำการสืบสวน ขอบเขตอำนาจปรากฏอยู่ในกฎหมายในเรื่องนั้นๆ กฎหมายบางฉบับ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 จึงได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานเข้าไปในเคหสถานในเวลากลางคืนเพื่อปฏิบัติงานได้ (มาตรา 14)

กล่าวคือจะต้องพิจารณาทั้งวิธีการ สิ่งที่ต้องการ วัตถุประสงค์ ผู้มีอำนาจสืบสวน ขอบเขต และเงื่อนไข แต่โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้บัญญัติกำหนดเขตอำนาจการสืบสวนไว้ จึงแยกพิจารณาได้ดังนี้

5.1) ตำรวจมีอำนาจสืบสวนได้ทั่วราชอาณาจักร เพราะอำนาจหน้าที่ของตำรวจคือ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ปราบปรามผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาฎีกาที่ 670/2529 และฎีกาที่ 999/2527

5.2) เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 หมวด 3 ตอน 4 เรื่อง หน้าที่และอำนาจของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตั้งแต่มาตรา 27 ถึง มาตรา 28 สาระสำคัญบัญญัติให้ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านของตน

ตามบทบัญญัติในหมวด 4 ตอน 3 ตั้งแต่มาตรา 34 ถึง มาตรา 44 บัญญัติให้กำนันมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายในตำบลที่กำนันนั้นมีตำแหน่งอยู่ ความตามบทบัญญัติในหมวด 5 ตอน 3 ข้อ ก. การตรวจท้องที่ และข้อ ข. การป้องกันภัยอันตรายของราษฎรและรักษาความสงบในท้องที่บัญญัติให้กรรมการอำเภอมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตอำเภอ

ดังนั้นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจการสืบสวนเฉพาะในเขตอำนาจที่อยู่ในความรับผิดชอบ กำนันก็มีเขตอำนาจในการสืบสวนเฉพาะในเขตตำบลที่ตนมีเขตรับผิดชอบ ตามฎีกาที่ 140/2490

5.3) เจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามกฎหมายอื่นๆ ดังได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16) ได้แก่ พศฺติ เจ้าพนักงานสรรพสามิต เจ้าพนักงานกรมเจ้าท่า เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปรามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานดังกล่าวไว้ นั้น เป็นอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายในเรื่องนั้นๆ (กฎหมายเฉพาะ) ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่นั้นๆ ไว้ด้วย อำนาจนั้นจะต้องเป็นอำนาจที่เกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย เจ้าพนักงานเหล่านั้นมีอำนาจทำการสืบสวน ขอบเขตอำนาจปรากฏอยู่ในกฎหมายในเรื่องนั้นๆ กฎหมายบางฉบับ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 จึงได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานเข้าไปในสถานในเวลากลางคืนเพื่อปฏิบัติงานได้ (มาตรา 14)

1.1.2 ความหมายของการสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) บัญญัติว่า “การสอบสวน หมายความถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่ง ประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบ ข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ” แยกพิจารณาได้ดังนี้⁴

1) วิธีการในการสอบสวน

1.1) การรวบรวมพยานหลักฐาน พยานหลักฐาน คือ พยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร และร่องรอยความสัมพันธ์ของพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสาร ก่อนที่จะทำ การรวบรวมพยานหลักฐานจำเป็นที่จะต้องมีการเลือกสรรพยานหลักฐานที่จะเป็นผลต่อการบรรลุ วัตถุประสงค์ของการสอบสวน กระบวนการเลือกสรรพยานหลักฐานดังกล่าว คือ การสืบสวนนั้น เอง การสืบสวนคือการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด เมื่อ แสวงหาพบข้อเท็จจริงและหลักฐานแล้วจึงมีการเลือกสรรหลักฐาน แล้วรวบรวมหลักฐานดังกล่าว ตามกระบวนการสอบสวน หลักฐานดังกล่าวจึงแปลงสภาพมาเป็นพยานหลักฐาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 ได้บัญญัติมีสาระสำคัญ คือ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจสอบผู้ต้องหา หรือตรวจสอบ สิ่งของ หรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้
2. เพื่อค้นพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำ ความผิด หรือได้ใช้ หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้
3. หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้
4. ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบ หรือสิ่งของดังกล่าวไว้ในมาตรา 132 (2) และ (3)

1.2) การดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา ได้แก่ การจับ ชัง จำคุก คั่น ปลดปล่อยชั่วคราว

2) สิ่งที่ต้องการในการสอบสวน

พยานหลักฐาน อันได้แก่ พยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับคดีที่กล่าวหา

⁴ เรื่องเดียวกัน, น.14-15

3) วัตถุประสงค์ของการสอบสวน

เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้อง
ลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ได้บัญญัติไว้ ดังนี้

“ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อ
ประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้
ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิด ”

จึงสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ของการสอบสวน คือ

1. เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา
2. เพื่อรู้ตัวผู้กระทำผิดและเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ
3. เพื่อพิสูจน์ความผิดที่กล่าวหา ซึ่งอาจจะไม่มีผู้ใดกระทำผิดตามที่
กล่าวหาได้

4) ผู้มีอำนาจในการสอบสวน

4.1) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ มีอำนาจสอบสวนใน
เขตจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี (กรุงเทพฯ) ซึ่งได้บัญญัติไว้ตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18

4.2) ข้าราชการตำรวจตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไปมี
อำนาจสอบสวนคดีที่เกิดทั้งในเขตจังหวัดพระนคร จังหวัดธนบุรี และจังหวัดอื่นๆในราชอาณาจักร

* ข้อสังเกต พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ
พ.ศ. 2519 มาตรา 13(2) บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มี
อำนาจและหน้าที่ควบคุมการสืบสวน สอบสวน และการฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับ
ยาเสพติด ฯลฯ

หลักการพิจารณาว่าผู้ใดควรเป็นพนักงานสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19 บัญญัติมีสาระสำคัญดังนี้

1. เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่าง
หลายท้องที่
2. เมื่อความผิดสิ่งหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีก
ท้องที่หนึ่ง
3. เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่
ต่างๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป
4. เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายการกระทำลงในท้องที่ต่างๆ กัน

5. เมื่อความคิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง

6. เมื่อความคิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง

พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ ในกรณีข้างต้นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน

(ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้ คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

มาตรา 20 ถ้าความคิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทย ให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้

มาตรา 21 ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกัน ควรเป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดนั้นมีอำนาจชี้ขาด แต่ในจังหวัดพระนคร และธนบุรี ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในระหว่างหลายจังหวัด ควรเป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้ชี้ขาด

5) เขตอำนาจในการสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 บัญญัติถึงสาระสำคัญเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวนไว้ ดังนี้

ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อได้ว่าเกิดภายในเขตอำนาจของตนหรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อได้ว่าเกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 21 ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้น

เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้นๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็น หรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน

ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาการแทน

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการสืบสวนและการสอบสวน

การสืบสวนและสอบสวน มีลักษณะแตกต่างกัน แต่ในความแตกต่างกันของการสืบสวนและสอบสวนนั้น เป็นการแตกต่างกันเพื่อเป้าหมายอันเดียวกันคือ การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมด้วยวิธีการของกฎหมาย ผู้มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย จึงต้องเรียนรู้กระบวนการสืบสวน และกระบวนการสอบสวนแล้วนำผลที่ได้จากกระบวนการสืบสวนและสอบสวนมาเอื้อประโยชน์ สนับสนุน ส่งเสริม ซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์สูงสุด คือ ความสงบเรียบร้อยในสังคม

1.2.1 การสืบสวนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการสอบสวนทั้งก่อนและหลังจากการกระทำความผิด กล่าวคือการสืบสวนก่อนเกิดเหตุเป็นทางให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและหลักฐาน เมื่อความผิดเกิดขึ้นผู้มีอำนาจหน้าที่สอบสวนจะต้องทำการสอบสวนดำเนินคดีอาญาที่เกิดขึ้นตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ โดยการรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อาญา นั้นเพื่อจะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ดังนั้นการสืบสวนด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เมื่อได้ข้อเท็จจริงและหลักฐานสำคัญก็สามารถแปลเป็นพยานหลักฐานทางคดีอาญาซึ่งเป็นจุดประสงค์หลักของการสอบสวนนั่นเอง

1.2.2 การสอบสวนจะสำเร็จบริบูรณ์ได้สมความมุ่งหมายจะต้องอาศัยการสืบสวนหาพยานหลักฐานเพื่อทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดของความผิดเป็นส่วนช่วยอยู่ด้วยเป็นอันมาก หากการสอบสวนได้กระทำโดยปราศจากการสืบสวนที่ดีแล้ว ความหวังที่จะให้เกิดความสำเร็จในงานสอบสวนนั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก

1.2.3 งานสืบสวนและสอบสวนต่างก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นอุปการะซึ่งกันและกัน การสืบสวนย่อมมีส่วนช่วยเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสอบสวน กล่าวคือ จากผลการสอบสวนที่ดีย่อมจะทำให้มีส่วนช่วยให้ทราบได้ว่า คดีอาญานั้นได้เกิดขึ้นโดยการกระทำของผู้ใดขณะเกิดเหตุมีพยานหลักฐานอย่างไร จึงจะสามารถนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนมอบหมายให้เจ้าหน้าที่มีหน้าที่สืบสวนช่วยดำเนินการสืบสวนหาพยานหลักฐานแห่งคดีต่อไป

1.3 ความแตกต่างระหว่างการสืบสวนและการสอบสวน

สำหรับความแตกต่างระหว่างการสืบสวนกับการสอบสวนพอจะกล่าวได้ตามประเด็นหลักๆ ตามตารางต่อไปนี้

ประเด็น	การสืบสวน	การสอบสวน
วิธีการ	การแสวงหา	1. การรวบรวม 2. การดำเนินการตาม ป.วิ.อาญา
สิ่งที่ต้องการ	1. ข้อเท็จจริง 2. หลักฐาน	1. พยานหลักฐาน (พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล)
วัตถุประสงค์	1. เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย 2. เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด	1. ทราบข้อเท็จจริง 2. พิสูจน์ความผิด 3. เพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมา
ผู้มีอำนาจ	1. เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง 2. ตำรวจ 3. เจ้าพนักงานอื่น ๆ ตามกฎหมายเฉพาะ	1. พนักงานสอบสวน
ขอบเขตของอำนาจ	1. ทำไปตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานปกครองหรือตำรวจที่มีอยู่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย	1. ตาม ป.วิ.อาญาฯ มาตรา 18, 19, 20, 21
เงื่อนไข	1. สืบสวน ได้ทั้งก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ 2. ไม่ต้องมีความผิดที่กล่าวหา	1. ต้องมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว 2. มีการกล่าวหาในความผิดนั้น

1.4 ความสำคัญและประเภทของการสืบสวน⁵

1.4.1 ความสำคัญของการสืบสวน

⁵ เรื่องเดียวกัน, น.21

⁶ เรื่องเดียวกัน, น.32

1) ผู้ทำการสืบสวนจะต้องกระทำตามกฎหมาย ผลการสืบสวนที่ไม่ได้กระทำตามกฎหมายมีผล คือ

1.1) หลักฐาน ข้อเท็จจริง อันจะนำไปสู่การเป็นพยานหลักฐานอาจไม่สามารถใช้ยืนยันในชั้นศาลได้

1.2) ผู้ทำการสืบสวนอาจจะต้องรับโทษ หากทำการสืบสวนในทางละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้

2) ความต้องการของทุกสังคมคือ “ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” การสืบสวนคดีอาญานับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญของรัฐ ที่รัฐนำมาใช้เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชน ประโยชน์ที่จะได้รับจากการสืบสวน คือ

2.1) เพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนอันเป็นผลของการสืบสวน ดังนั้น การสืบสวนก่อนเกิดเหตุจึงถูกนำมาใช้เป็นแนวทางและ มาตรการในการป้องกันอาชญากรรม ส่วนการสืบสวนหลังเกิดเหตุจนสามารถได้ตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ผลของการสืบสวนสังคมจึงเกิดความสงบเรียบร้อย

2.2) เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด เป็นการสืบสวนหลังเกิดเหตุ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อนำข้อเท็จจริงและหลักฐานสู่กระบวนการสอบสวน เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษอันจะทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชน ดังนั้นการสืบสวนจึงมีความสำคัญต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชน

3) การสืบสวน คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อนำข้อเท็จจริงและหลักฐานนั้นมาสู่การสอบสวนอันจะทำให้ข้อเท็จจริงและหลักฐานดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในทางอาญา การได้มาและการอ้างพยานหลักฐาน พยานหลักฐานดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติหรือลักษณะตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ลักษณะ 5 ว่าด้วย “พยานหลักฐาน” อันจะนำไปใช้ในการพิจารณาความอาญาได้ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ดังได้กล่าวแล้วการได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายจึงจะเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณลักษณะในการพิสูจน์ความผิด ดังนั้นการสืบสวนจึงเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการพิสูจน์ความผิดในทางอาญา

1.4.2 ประเภทของการสืบสวน⁷

การแบ่งประเภทของการสืบสวนมีการแบ่งโดยใช้เกณฑ์ต่างๆ มาเป็นเครื่องชี้วัดในการแบ่งประเภทการสืบสวนได้มากมายตามหัวข้อต่อไปนี้

1) แบ่งประเภทการสืบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การสืบสวนในความหมายนี้แบ่งได้ ดังนี้

1.1) การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ โดยการนำข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการสืบสวนมาดำเนินการป้องกันมิให้เหตุเกิด เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชน

1.2) การสืบสวนหลังเกิดเหตุ เพื่อแสวงหาให้ได้ข้อเท็จจริงและหลักฐานเข้าสู่กระบวนการสอบสวนรวบรวมเป็นพยานหลักฐานแห่งคดี นำไปใช้ในการพิสูจน์ความผิดและเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

2) แบ่งประเภทการสืบสวนตามฐานความผิด

2.1) การสืบสวนคดีเกี่ยวกับทรัพย์ ได้แก่ คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกงทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ เป็นต้น

2.2) การสืบสวนคดีเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อร่างกาย สิทธิในชีวิตและร่างกายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ได้แก่ ความผิดฆ่าผู้อื่นทั้งที่กระทำโดยเจตนาและไม่เจตนา รวมทั้งกระทำประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และการทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นต้น

2.3) การสืบสวนคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ลักษณะที่สำคัญของคดีประเภทนี้ก็คือ เป็นความผิดที่เกิดกับสาธารณะหรือมีผู้เสียหายจำนวนมาก ไม่มีเอกชนเป็นผู้เสียหายโดยตรงเป็นลักษณะของความผิดที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ได้แก่ ความผิดการพนัน ยาเสพติด การจราจร การคุ้มครองผู้บริโภค ฯลฯ

3) แบ่งประเภทการสืบสวนตามแหล่งข่าว

3.1) แหล่งข่าวปฐมภูมิ คือ แหล่งข่าวหรือข่าวสารที่ผู้สืบสวนแสวงหาโดยตรงจากผู้ให้ข่าวที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำให้การสืบสวน หรือได้ข่าวสารข้อมูลมาจากการตรวจสภาพที่เกิดเหตุข่าวในระดับปฐมภูมินี้มิได้คัดเสริมแต่งจากผู้อื่น

3.2) แหล่งข่าวทุติยภูมิ คือ แหล่งข่าวหรือข่าวที่มีผู้อื่นได้รวบรวมไว้ เช่น ข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติภาพถ่ายคนร้ายที่ได้มีหน่วยงานทำการรวบรวมไว้

4) แบ่งประเภทการสืบสวน ตามการควบคุมสภาพแวดล้อมทางการสืบสวน

⁷ เรื่องเดียวกัน, น.38-42

4.1) สภาพแวดล้อมที่อาจควบคุมได้ เช่น ผู้สืบสวนได้จัดรวบรวมภาพถ่ายและประวัติของบุคคลที่มีพฤติการณ์อันจะก่ออาชญากรรม เมื่อมีเหตุเกิดผู้สืบสวนก็สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการสืบสวนได้ สภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้ ได้แก่ การตรวจที่เกิดเหตุ ข้อมูลทางอาชญากรรม ประสบการณ์ของผู้สืบสวน ข้อมูลทางภูมิประเทศ เส้นทางแผนประทุษกรรม

4.2) สภาพแวดล้อมที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่นการหลบหนีของผู้ต้องหา สภาพการณ์ในขณะที่เกิดเหตุ สภาพเศรษฐกิจ และการขาดข้อมูลในทางการสืบสวน

5) แบ่งประเภทการสืบสวนตามวัตถุประสงค์

การแบ่งประเภทการสืบสวนในลักษณะนี้คล้ายกับการแบ่งเพื่อเป็นการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

5.1) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย รวมทั้งป้องกันมิให้เหตุเกิดและการป้องกันมิให้มีเหตุเกิดซ้ำ

5.2) เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิดที่จะนำไปสู่กระบวนการสอบสวน พิสูจน์ความผิดและเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิดอันได้แก่ เวลาที่เกิดเหตุ อาวุธที่ใช้กระทำผิดรวมทั้งแผนประทุษกรรมของคนร้ายในกรณีที่มีเหตุเกิดขึ้น

6) แบ่งประเภทการสืบสวนตามสิ่งที่ต้องการจากการสืบสวน

6.1) การสืบสวนต้องการข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงในความหมายนี้ได้แก่ ข้อเท็จจริงก่อนเกิดเหตุ ข้อเท็จจริงขณะเกิดเหตุ ข้อเท็จจริงหลังเกิดเหตุ ลักษณะของข้อเท็จจริงในความหมายที่ค่อนข้างจะเป็นนามธรรม เช่นข้อเท็จจริงว่าก่อนเกิดเหตุผู้ตายอยู่กับใคร ข้อเท็จจริงขณะเกิดเหตุใครเป็นผู้ถูกยิงตาย เป็นต้น

6.2) การสืบสวนต้องการหลักฐาน ในความหมายนี้ค่อนข้างจะเป็นรูปธรรมอันได้แก่ที่จะพัฒนาเข้าสู่กระบวนการสอบสวนอันเป็นพยานหลักฐาน ได้แก่พยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสาร

7) แบ่งประเภทการสืบสวนตามอำนาจหน้าที่ของบุคคล

7.1) ตำรวจ รวมทั้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่

7.2) เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง รวมทั้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่

7.3) เจ้าพนักงานอื่นที่กฎหมายอื่นได้ให้อำนาจในการสืบสวนในเรื่องนั้นๆ ไว้

8) แบ่งประเภทสืบสวนโดยใช้ช่องทางการเชื่อมโยง

8.1) สืบสวนจากผู้กระทำผิดไปสู่วัตถุพยานที่ได้มีไว้ เพื่อจะใช้ในการกระทำความคิดและได้มาจากการกระทำผิด (จากคนร้ายไปหาทรัพย์สิน)

8.2) สืบสวนจากทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดไปหาตัวผู้กระทำผิด (จากทรัพย์สิน มาหาคนร้าย) เช่น ผู้สืบสวนสงสัยว่ารถยนต์คันหนึ่งน่าจะเป็นรถที่ถูกโจรกรรมมา โดยมีนายขาว เป็นผู้ครอบครองและใช้รถ ผู้สืบสวนได้นำหมายเลขตัวถังและหมายเลขเครื่องทำการตรวจสอบ ผลการตรวจสอบปรากฏว่ารถคันดังกล่าวเป็นรถที่ถูกโจรกรรมมา ผู้สืบสวนจึงทำการจับกุมนายขาว และยึดรถของกลางดำเนินคดีโดยกล่าวหาว่าลักทรัพย์หรือรับของโจร เป็นการสืบสวนจากตัว ทรัพย์สินที่สงสัยว่าจะเป็นทรัพย์สินที่ถูกโจรกรรมมาจนแน่ใจมีหลักฐานว่าเป็นทรัพย์สินที่ถูกโจรกรรม จึงจับกุมผู้ครอบครองต่างๆ ที่ผู้สืบสวนก็ไม่ทราบแต่เบื้องต้นว่านายขาวคือคนร้าย เป็นการสืบสวน จากทรัพย์สินไปหาคนร้าย

9) แบ่งประเภทสืบสวนตามวิธีการสืบสวน

9.1) การสืบสวนโดยวิธีธรรมดา

9.2) การสืบสวนโดยใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี เช่น เครื่องดักฟังการสนทนา กล้องส่องทางไกลในเวลากลางคืน

1.5 คุณสมบัติของผู้สืบสวน^๑

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาทั้งปวง นอกจากจะเป็นผู้รู้ตัวบทกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการสืบสวนเป็นอย่างดีแล้ว ควรประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ และยึดถือหลักปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1.5.1 ต้องตั้งตนเป็นกลาง เจ้าพนักงานผู้ทำการสืบสวนคดีอาญาต้องเป็นเจ้าพนักงานของ รัฐบาลใช้เป็นคู่คดีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ และการสืบสวนก็เพื่อจะให้รู้ข้อเท็จจริงและหลักฐานต่างๆ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ฉะนั้น พนักงานสืบสวนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางตน ให้เป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องเป็นผู้มีอุเบกขาปราศจากอคติ 4 ประการ คือ ฉันทาคติ (ความรัก) โทสาคติ (ความโกรธ) ภยาคติ (ความกลัว) และโมหาคติ (ความหลง)

1.5.2 มีความอดทนและเพียรพยายาม เจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่สืบสวนจะต้องมีความ อดทนและเพียรพยายามประจำตัว ไม่หือถอยต่อความยากลำบาก การสืบสวนบางครั้งมีความ ยุ่งยากสลับซับซ้อนและใช้เวลานานยากแก่การสืบสวน จำเป็นที่จะต้องใช้ความอดทนและ เพียรพยายามยิ่งขึ้นตามสภาพและลักษณะของคดีและพยานหลักฐาน จึงจะทำให้การสืบสวน ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

^๑สง่า ดวงอัมพรและประคินฐ กกล้าณรงค์.พ.ล.ด.ค.และท.ค.อ. "การสืบสวนและสอบสวน".(กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง,2531), น. 15-17

1.5.3 มีปฏิภาณไหวพริบดี การสืบสวนคดีอาญาไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายๆ เสมอไป บางเรื่องก็ง่าย บางเรื่องก็ยาก โดยปกติผู้กระทำความผิดมักจะปกปิดหลักฐานและร่องรอยต่างๆ ไว้โดยมิดชิด ฉะนั้น พนักงานสืบสวนจำเป็นต้องมีปฏิภาณไหวพริบดี มีการวางแผนสืบสวน บันทึกถ้อยคำพยาน การค้นคว้าหาพยานหลักฐานต่างๆ ตลอดจนมีความสามารถในการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้าและความสามารถในการปรับตนเองเป็นอย่างดี

1.5.4 มีความกล้าหาญ การสืบสวนบางคดีข่มมีอันตรายต่อผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับส่วนได้เสียของผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับการเงินจำนวนมาก อาทิเช่น คดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด การค้าสินค้าที่หลบหนีภาษีศุลกากร และคดีที่เกี่ยวข้องกับการเมือง พนักงานสืบสวนจะต้องมีความกล้าหาญในการแสวงหาพยานและข้อเท็จจริงตามหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยไม่เกรงกลัวและหวั่นไหวต่ออิทธิพลต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้สถานที่ที่จะต้องสืบสวนอาจอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีภัยอันตรายต่อชีวิต อาทิเช่น พื้นที่ที่มีผู้ก่อการร้ายแทรกซึมอย่างรุนแรง เป็นต้น

1.5.5 ต้องเพาะความนิยม เจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่สืบสวนจะต้องเพาะความนิยมให้แก่ประชาชน ทั่วๆ ไป กล่าวคือ กระทำตามให้เป็นผู้ที่พอใจรักใคร่ของประชาชน ทำให้ประชาชนเคารพนับถือ และเชื่อในความสามารถที่ตนจะกระทำให้เป็นผลสำเร็จได้ เมื่อประชาชนมีความนิยมแล้วก็จะได้รับความร่วมมือในการสืบสวนด้วยดี

1.5.6 ต้องมีความรอบคอบ เจ้าพนักงานผู้ทำการสืบสวนจะต้องมีความรอบคอบในการตรวจ สถานที่หรือหลักฐานใดๆ อย่าให้สิ่งอันจะเป็นประโยชน์ต่อคดีล่วงพ้นสายตาไปได้ การสืบสวน ปากคำของบุคคลที่น่าจะรู้เหตุการณ์ในความคิดก็จะต้องฟังด้วยความรอบคอบ มิฉะนั้นจะไม่พบความจริงแห่งกรณีที่ตนทำการสืบสวน

1.5.7 มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์เทคนิค ความเจริญก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับวิธีการกระทำความผิด ฉะนั้นเจ้าพนักงานผู้ทำการสืบสวนจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับแผนประทุษกรรมของพวก มิจฉาชีพต่างๆ

1.5.8 มีความสำนึกในเกียรติและชื่อตรงต่อหน้าที่ การปฏิบัติหน้าที่บางครั้งอาจจะประสบกับสิ่งแฉดล้อมซึ่งล่อตาล่อใจและเข้าชวนอารมณ์ในบางกรณี เพียงแต่ละเว้นไม่กระทำการบางอย่างเท่านั้นก็อาจได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ผู้สืบสวนที่ดีจะต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความสุจริตใจ ไม่หวังผลตอบแทนแต่อย่างใดทั้งสิ้น เพราะการปล่อยตัวเป็นทาสของความเข้าชวน ถ้าเกิดขึ้นกับผู้สืบสวนเสียครั้งหนึ่งแล้วย่อมเป็นบ่อเกิดของความอ่อนแอในภายหน้าได้อีกเช่นกัน

1.6 การสืบสวนตามแนวทางของตำรวจ

การสืบสวนตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่มที่ 1 ลักษณะ 2 บทที่ 1 แบ่งการสืบสวนออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1.6.1 การสืบสวนทั่วไป คือการสืบสวนหาความรู้ที่อยู่เสมอ เพื่อประโยชน์ในทางที่จะนำมาใช้เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การสืบสวนนี้ตำรวจทุกคนต้องกระทำเป็นปกติเพื่อหาทางระงับหรือหาทางป้องกันมิให้มีเหตุร้ายเกิดขึ้น มีแนวทางดังนี้

1) ภูมิภาคประเทศ ต้องรู้จักภูมิประเทศในเขตพื้นที่หรือท้องที่ที่ตนรับผิดชอบตลอดจนพื้นที่ท้องที่ใกล้เคียง

2) สถานที่ ต้องรู้จักอาคารสถานที่สำคัญที่ควรสนใจเป็นพิเศษ เช่น สถานที่พักอาศัยของบุคคลสำคัญ เช่น นายกรัฐมนตรี ผู้นำทางศาสนา ฯลฯ สถานที่ศึกษา โรงงาน โรงมโหรี โรงภาพยนตร์ สถานบริการ ธนาคาร และสถานที่ราชการเป็นต้น ว่าอยู่ที่ใด มีทางเข้าออกอย่างไร สถานที่ใดเป็นที่ล่อแหลมต่อการก่อความไม่สงบ ให้สถานีตำรวจทุกแห่งทำแผนที่แสดงภูมิประเทศ อาคารและสถานที่ต่างๆ ไว้ประจำสถานีทุกแห่ง และต้องตรวจตราแก้ไขแผนที่ให้ตรงกับความเป็นจริงเสมอ

3) ประเภทและอาชีพของบุคคล ตำรวจต้องรู้จักผู้มีอิทธิพล ผู้มีประวัติทางโจรกรรม เป็นช่องโหว่ รับของโจร ผู้ที่เคียดแค้น โศกเศร้า ผู้เสพสุรา ยาเสพติดเป็นอาชญากร ผู้มีความประพฤติเสื่อม เที้ยวเตร่ ไม่ประกอบอาชีพ และไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง คนเหล่านี้ทุกสถานีตำรวจต้องทำบัญชีไว้โดยทางลับและสืบสวนอย่างใกล้ชิดว่าคนจำพวกนี้ยังประพฤติชั่วหรือกลับตนเป็นคนดี พร้อมทั้งควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีให้ตรงตามความเป็นจริงอยู่เสมอ นอกจากนี้ควรสืบให้รู้จักบุคคลที่ควรสนใจเป็นพิเศษ เช่น บุคคลสำคัญ ทูตานุทูต สมาชิกรัฐสภา เป็นต้น

4) กิริยาและความประพฤติของบุคคล ควรสืบสวนถึงกิริยาเป็นพิรุณ หรือน่าสงสัยของบุคคล เช่น คนมีบาดแผล มั่วสุมประชุมเลี้ยงสุรากัน หรือมีอาวุธเที้ยวเตร่ไปมาไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เพื่อเป็นแนวทางการสืบสวนขั้นต่อไปว่าบุคคลเหล่านั้นจะไปกระทำผิดหรือได้กระทำผิดในทางอาญาแล้วหลบหนีมาหรือไม่

5) บุคคลหรือสิ่งของที่ควรสงสัยโดยมีเหตุและรายละเอียดตามสมควร ตำรวจต้องสืบสวนและตรวจค้น เช่น คนที่มีอาวุธเปื้อนคราบโลหิต และทำกิริยาซ่อนเร้นเป็นพิรุณ หรือคนที่มีสิ่งของเกินกว่าฐานะซึ่งบุคคลธรรมดาไม่อาจจะมิได้ หรือข้อพิรุณอื่นๆ ที่น่าสงสัยว่าได้มาโดยไม่สุจริต ต้องพยายามสืบสวนให้ได้ทราบไว้เป็นข้อมูล เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป

1.6.2 การสืบสวนตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือ การสืบสวนในเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นแล้วเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานประกอบคดี ดังนี้

1) คดีที่ยังจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้หรือยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด จะต้องดำเนินการสืบสวนหาพยานหลักฐาน ประกอบด้วยคำให้การรูปพรรณของผู้กระทำความผิดให้ชัดเจนก่อนเพื่อประโยชน์ในการสืบจับตัวของผู้กระทำความผิดต่อไป

2) คดีที่จับตัวผู้ต้องหาได้ จะต้องสืบสวนกันคว่าหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเรื่องนั้นๆ ทั้งในสถานที่และนอกสถานที่เกิดเหตุเพื่อจะได้ทราบชัดว่าผู้ต้องหานั้นได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และมีหลักฐานพอดำเนินคดีทางศาลได้หรือไม่ประการใด

1. 1. 1. 1.